

NOBEL
MEDICUS®

PORTRELER

ORD. PROF. DR. İHSAN HİLMİ ALANTAR (1888-1959)

*Türkiye’de Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Alanında Öncü Bir İsim*

İDÇağatay ÜSTÜN¹, İDSeçil ÖZÇİFTÇİ²

¹Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, İzmir

²İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, İzmir

ÖZET

Tıp tarihinin ilgi alanına giren konular arasında tıbbın klinik alanlarının tarihçeleri ve bu bölümlerde hizmet vermiş hekimlerin biyografileri de vardır. Özellikle Cumhuriyet sonrası döneme denk gelen periyotta 1933 Üniversite Reformuyla birlikte gerçekleştirilen yeni akademik düzene uyum sağlayan ve yararlı çalışmalar vermeyi sürdüren hekimlerin varlığı önemlidir. Bu makalede Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde İstanbul Darülfünunu’nun bir şubesi

olan tıp fakültesini bitiren Ord. Prof. Dr. İhsan Hilmi Alantar’ın kısa yaşam öyküsüne ve ülkemizde bilinen genel ismiyle Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları alanında bebek ve çocuklarda beslenme, süt çocuğu hastalıkları ve az rastlanan çocuk hastalıklarına ait konularda yaptığı çalışmalarına değineceğiz. Burada belirtmek gerekir ki, mütareke yıllarında ülkemizdeki farklı sağlık kurumlarında çalışmış Dr. Alantar İstiklâl Savaşına da katılmış, bu sebepten ötürü İstiklâl Madalyası almaya hak kazanmıştır. Kendisini rahmetle ve saygıyla anıyoruz.

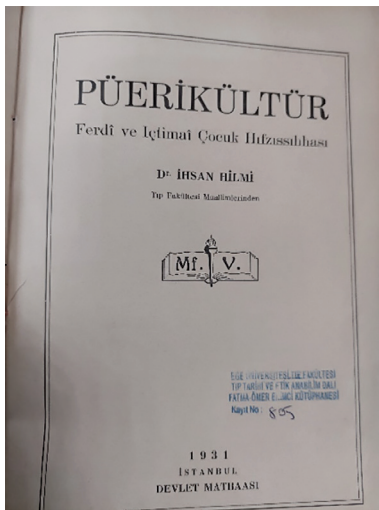
KISA YAŞAM ÖYKÜSÜ

Memur Halil Hilmi Bey'in oğlu olan Ord. Prof. İhsan Hilmi Alantar 1888 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise (Vefa Lisesi) tahsillerini İstanbul'da yaptıktan sonra 1911 yılında İstanbul Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye'den birincilikle diploma almıştır. Mezuniyetinden sonra tıp fakültesi Organik Kimya asistanlığına tayin oldu. Daha sonra iç hastalıkları kliniğinde de çalıştı. Balkan Harbine yükümlü Askeri Tabip Yüzbaşı rütbesiyle katıldı. 1913'te tıp fakültesinin açtığı yarışmayı kazanarak çocuk hastalıkları alanında ihtisasını yapmak üzere Paris'e gitti. Burada bir yıl kaldıktan sonra Birinci Dünya Savaşı başında memlekete dönerek yükümlü Askeri Tabip Yüzbaşı ve sonraları Kızılay Cemiyeti hekimi sıfatı ile Gelibolu, Konya ve Kudüs'te görevini yerine getirdi. Dr. İhsan Hilmi Alantar uzmanlığını geliştirmek ve tecrübesini artırmak için 1916 yılında Berlin'e giderek Prof. Dr. Adalbert Czerny (Wojciech Czerny)'nin çocuk kliniğinde beş yıl çalıştı. Mütareke yıllarında yeniden memlekete dönerek önce Kızılay Sıhhi İmdat Reisi ve Baştabibi olarak Anadolu'ya geçti. Ardından Ankara ve Kayseri hastanelerinde uzman olarak görev yaptı. 1921 yılında ülkenin ilk Çocuk Dispanseri'nin açılmasına katkıda bulundu. 1922 yılında İstanbul Çocuk Hastanesi Çocuk Müttehassısı'na (uzmanlığına) ve 1924'de tıp fakültesi Püerikültür (Kişisel ve Sosyal Çocuk Sağlığı Bilgisi) muallimliğine (öğretmenliğine) tayin edildi. Darülfünunda Püerikültür dersinin verilmesini üstlendi. İstanbul Üniversitesi Kurulunca, 1933 yılında Üniversite Reformu'ndan sonra Çocuk Hastalıkları ve Bakımı Kliniği Ordinaryüs Profesörlüğü'ne seçildi. Dr. İhsan Hilmi Alantar, Çocuk Hastanesi Müttehassısı ve Fakülte Kliniği Profesörlüğü görevindeyken birçok asistan yetiştirdi. Bu hekimler memleketin her tarafına dağılarak ondan öğrendiklerini uyguladılar.

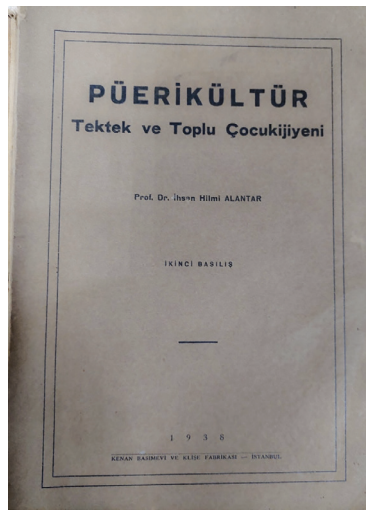
Dr. Alantar, kendi uzmanlık alanına ait önemli eserler bıraktı. 1925 yılında Validelere Nasihat (27 numaralı broşür-umumi nasihat, beslenmeye dair, temizliğe dair

nasihatler, terbiyeye dair nasihatler), 1926 yılında Çocuk Bakımı, 1931 yılında pediatri alanında Türkiye'deki ilk Türkçe ve Latin harfleriyle yazılmış kitap olma özelliğini taşıyan Püerikültür (İkinci basım 1938-Dördüncü basım 1949), 1933 yılında Prof. Dr. H. Kleinschmidt ile beraber Çocuk Hastalıklarında Tedavi, 1935 yılında Çocuk Hastalıkları Bilgisi (ikinci basım 1943, Dördüncü basım 1947), 1939 yılında Türk Çocuklarında Antropometrik Ölçüler (VII. Ulusal Türk Tıp Kurultayı Birinci Türk Çocuk Hekimliği Kongresinde tebliğ olarak sunulmuştur-1938), 1941 yılında Çocuklarda Biyolojik Bilgiler - Birinci cilt, 1945 yılında aynı kitabın İkinci cildi, 1942 yılında Çocuk Büyütme Yolu, 1943 yılında Çocuk Hastalıkları Bilgisi, 1944 yılında Püerikültür ve Sağlam Okul Gençliği isimli kitapları yazdı. 1938 yılında La formation du personnel medico-chirurgical adlı Fransızca bir eser daha ortaya çıkardı. Bunlara ek olarak tıbbi mecmualarda birçok orijinal vakaları ve araştırma çalışmaları yayımlandı. Ord. Prof. Dr. İhsan Hilmi Alantar Avrupa'da düzenlenen çocuk kongrelerine katılarak inceleme ve araştırma yapmak üzere altı kez yurtdışına bilimsel seyahatlere çıktı. 1957 yılında emekliye ayrıldı. 1959 yılında vefat etti. Dr. Alantar, İstiklâl Harbine de katılmış ve İstiklâl Madalyası almaya hak kazanmıştır.¹⁻⁶

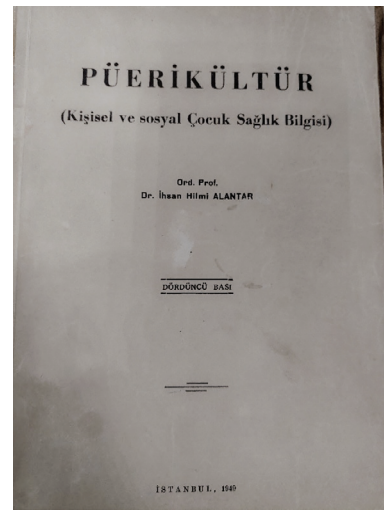
Türkiye'de bilimsel pediatrinin kurulması ve yerinin pekişmesi Ord. Prof. Dr. İhsan Hilmi Alantar sayesinde başlamıştır. Şişli Çocuk Hastanesi'ndeki az sayıdaki yatak kapasitesi ve imkânsızlıklara rağmen Alman ekolünün bütün yeniliklerini pediatri alanına uygulamış, o yıllara özgü yapılmış otopsi incelemeleriyle, yıllık morbidite ve mortalite istatistikleriyle, kendi hastalarından hazırladığı ders materyalleri ve arşivleriyle bilimsel pediatriye öncülük etmiştir. Telif ve tercüme alanında 11 kitabı, 25'i yabancı dilde olmak üzere 100'ü aşkın yayını bulunmaktadır. Onun bu çalışmalarının devamını Prof. Dr. Şevket Salih Soysal ve Prof. Dr. Sezai Bedreddin Tümay'ın getirdiği bilinmektedir.^{7,8}

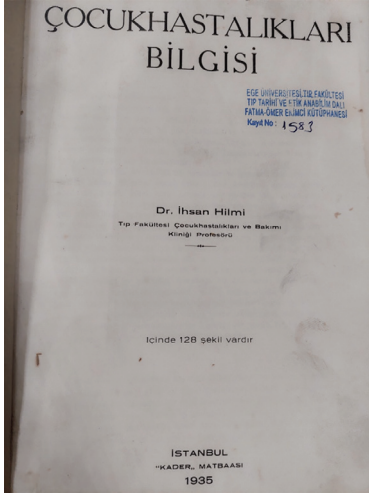
Resim 1. Püerikültür (1931)

Resim 2. Püerikültür (1938)

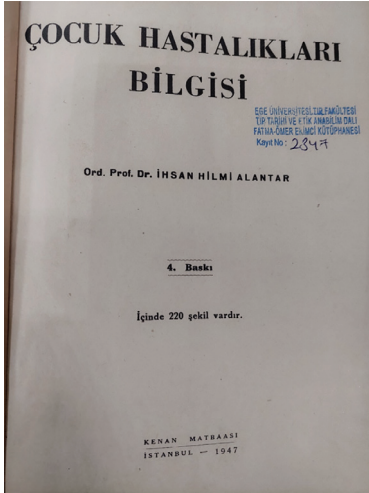
Resim 3. Püerikültür (1949)

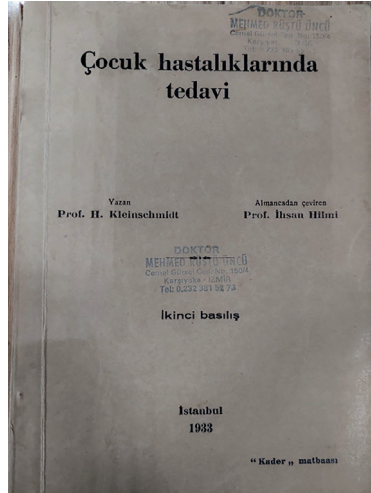
Resim 4. Çocuk Hastalıkları Bilgisi (1935)

Resim 5. Çocuk Hastalıkları Bilgisi (1943)

Resim 6. Çocuk Hastalıkları Bilgisi (1947)

Resim 7. Çocuk Hastalıklarında Tedavi (1933)

Ülkemizde 1928 yılında ilk kez neonatolojinin (yeni doğan bilimi) temelleri Ord. Prof. Dr. İhsan Hilmi Alantar'ın "yeni doğanın fizyolojisinin ve hastalıklarının farklı olduğuna" ilişkin fikrinden hareketle ortaya atılmıştır.

Türk Tıp Tarihi bibliyografyası içinde yer alan ona ait çalışmalar şunlardır:

1. Üniversite çocuk kliniği nasıl olmalıdır? Tıp Dünyası 8(2): 1935
2. Pediatriche Verhältnisse in der Türkei Kinderartzliche Praxis, v. 7, heft 9, 1939
3. Prof. Antoine Bernard Marfan. İst. Tıp Fak. Mecm. 5(20): 2622-2623, 1942
4. Prof. Kadri Raşit Anday. İst. Tıp Fak. Mecm. 12: 47-49, 1949.

Onun hatırasına istinaden halen İstanbul'da Beşiktaş Belediyesi'ne bağlı Konaklar Mahallesi'ndeki bir sokağın ismi İhsan Hilmi Alantar olarak isimlendirilmiş durumdadır.

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı arşivinde bulunan ona ait kitapların kapak resimlerini tıp tarihi literatürüne katkı sağlamak için paylaşıyoruz (Resim 1-7).

Kendisini rahmetle ve saygıyla anıyoruz.

KAYNAKLAR

1. Erden F, Türk Hekimleri Biyografisi, Çituri Biraderler Basımevi, 1948, 14-15.
2. <http://abakus.inonu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11616/18930/E%C4%9Fitim%20Sunum.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Son erişim tarihi: 09.11.2021)
3. Yakıncı C, Şapcıoğlu M. Ülkemizde Türkçe Latin harfleriyle yazılmış çocuk hastalıkları kitapları incelemesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, Ocak-Haziran 2021; 64: 1-4.
4. Taneli B. Türkiye'de pediatri eğitimi ve uzmanlık, The Journal of Pediatric Research 2015; 2: 114-117.
5. VII. Ulusal Türk Tıp Kurultayı-Birinci Türk Çocuk Hekimliği Kongresi, 18 Ekim'in 1938 Ankara Nümune Hastanesi Konferans Salonu Zabıtları, Ekspres Basımevi, 1939, 31-59.
6. <https://sislietfaleah.saglik.gov.tr/TR,59250/cocuk-sagligi-ve-hastalıkları-klinigi.html#tarihce> (Son erişim tarihi: 08.11.2021)
7. Unat EK. Dünya'da ve Türkiye'de 1850 Yılından Sonra Tıp Dallarındaki İlerlemelerin Tarihi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Vakfı Yayınları:4, İstanbul 1988, 359.
8. Kâhya E, Erdemir AD. Bilimin Işığında Osmanlıdan Cumhuriyete Tıp ve Sağlık Kurumları, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000 Ankara, 388-389.
9. Şenses MÖ. Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde Yaşam Sonu Kararlarına İlişkin Hekim ve Hemşire Tutumları (Doktora Tezi), T.C. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli 2009, 5.
10. Özaydın Z. Türk Tıp Tarihi Bibliyografyası, Yazın Basın Yayın Matbaacılık, İstanbul Aralık 2012, 78.
11. <https://besiktas.bel.tr/sayfa/1394/harita-isleri> (Son erişim tarihi: 08.11.2021)